

# LAINAT, VIPIT JA RAHAPELIT



Harjoitteita oppitunnille

**NUORTEN AKATEMIA**

[www.nuortenakatemia.fi/note](http://www.nuortenakatemia.fi/note)



**Kuluttaja**  
virasto • asiamies

# SISÄLLYSLUETTELO

<b>Johdanto .....</b>	<b>3</b>
<b>Rahan käyttö.....</b>	<b>4</b>
<b>Maksuvälineet ja maksutavat.....</b>	<b>6</b>
<b>Rahapeli.....</b>	<b>9</b>
<b>Säästäminen ja lainanotto.....</b>	<b>11</b>
<b>Mitä tapahtuu jos laina jää maksamatta?.....</b>	<b>12</b>
<b>Taloudenpito.....</b>	<b>13</b>
<b>Pelaaminen.....</b>	<b>14</b>
<b>Taustatietoa.....</b>	<b>16</b>

## JOHDANTO

Lainat, vipit ja rahapelit -harjoitteita oppitunnille -materiaaliin on koottu erilaisia harjoitteita, joita opettajat voivat käyttää tai soveltaa käsitellessään raha-asioita yläkoulun tai toisen asteen oppilaitosten oppilaiden kanssa. Harjoitteita voi käyttää myös täydentämään Lainat, vipit ja rahapelit -kalvosarjaa ja oppituntia.

Harjoitteissa käsitellään seuraavia aiheita:

- oman talouden suunnittelun tarpeellisuutta ja hyötyä
- yksityistalouden keskeiset käsitteet
- hankintojen rahoitusvaihtoehtoja (säästäminen, lainaaminen)
- lainanottajan vastuu
- mitä tapahtuu, jos jättää laskut tai velat maksamatta
- auttavia tahoja oman talouden ongelmatilanteissa
- kulutustottumusten merkitystä raha-asioiden hoidossa
- hintojen vertailua, rahoitusvaihtoehtoja ja lainakustannuksia sekä arvioidaan hinta-laatusuhdetta
- päätöksentekoa ja ennakkointia
- peliriippuvuutta ja rahapelien ikärajoja

Harjoitteita oppitunnille -materiaalin lopusta löytyy taustatietoa raha-asioista, maksukorteista, luotoista, lainoista ja maksuhäiriöstä. Tietoa voi käyttää harjoitteiden tukena ja taustana. Lopusta löytyy myös hyödyllisiä linkkejä, joiden kautta voi löytää lisätietoa aiheita.

Lainat, vipit ja rahapelit -harjoitteita oppitunnille -materiaalin on laatinut Taina Mäntylä Kuluttajavirastosta.

# RAHAN KÄYTTÖ

## Tehtävä 1

### Keskustelu

- mistä voi tietää kuinka paljon voi käyttää rahaa?
- mistä tulot koostuvat?
- millä todennäköisyydellä klassiset rikastumisen keinot, kuten päävoitto rahapelissä tai yllätysperinnön saanti, ovat mahdollisia?
- mistä menot koostuvat?
- mitä ovat kiinteät menot ja mitä muuttuvat menot?
- millaisista menoista voi itse päättää?
- mistä perheen kulut koostuvat?
- mikä saa minut ostamaan, tarve vai halu?
- mikä vaikutus rahankäyttöön on kavereilla, vanhemmilla, mainoksilla, elämäntyyliä ja työnteolla?
- mitä tarkoitetaan tulevaisuusnäkökulmalla raha-asioiden hoidossa?

## Tehtävä 2

### Mitä minä maksan?

Luokka jaetaan kahteen tai useampaan ryhmään. Ryhmät pohtivat ja ottavat selville

- mistä osista vaatekerta keskimäärin koostuu.
- mitä muuta oppilaat pitävät koulussa mukanaan (kännykkä yms.).
- kuinka monta vaatekerta keskimäärin oppilailla on.
- vaatteiden ja tavaroiden hintoja erilaisista hinnastoista tai keräämällä tietoja liikkeistä.
- mihin rahaa koulupäivän aikana kuluu, vai kuluuko ollenkaan?

### Virtuaalioppilas

Selvitystyön jälkeen kumpikin ryhmä jakautuu pienryhmiin ja luovat "virtuaalioppilaan".

Oppilaasta päätetään seuraavat asiat:

- mitä vaatteita ja tavaroita oppilaalle ostetaan ja miksi ne ovat tarpeen?
- mitä hankinnat maksavat?
- kuinka kauan hankinnat kestävät?
- mitä hankinnat maksavat päivää kohden?
- päätösten jälkeen arvioidaan millaiset kulutustottumukset virtuaalioppilaalla on sekä voisiko kulutustottumuksia muuttamalla vähentää kulutusta?

Virtuaalioppilaat esitellään muulle luokalle ja arvioidaan heidän kulutustottumuksia sekä kulutustottumusten yhteyttä rahankäyttöön.

## Tietoisku vanhemmille

Oppilaat esittelevät virtuaalioppilaan vanhemmilleen ja pohtivat perheen rahankäyttöä omien huoltajiensa kanssa. Oppilaat voivat käyttää apuna Kuluttajaviraston verkkosivuilla olevia oppaita

[www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/taloustietoa](http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/taloustietoa)

[www.raha-asiat.fi](http://www.raha-asiat.fi)

# MAKSUVÄLINEET JA MAKSUTAVAT

## Tehtävä 1

### Näyttely

Oppilaat valmistavat koulun yhteisiin tiloihin näyttelyn, jossa on kaksi osastoa

Oravannahoista kännykkään - maksuvälineet ennen ja nyt

- Kuvatkaa näyttelyssä eri maksuvälineiden hyviä ja huonoja puolia yksittäisen ihmisen talouden kannalta.

Velka on veli otettaessa ja veljenpoika maksettaessa - suunnitelmallisuus kannattaa

- Kuvatkaa eri lainatyypit ja esitelkää lainan hintaan vaikuttavat kustannukset.
  - o Opintolaina (mitä tarkoittaa, miten voi saada)
  - o Pankkilaina (vaatimukset, kustannukset, eri muodot)
  - o Kulutusluotot (mitä tarkoittaa, miten voi saada)
  - o Korttiluotot (mitä tarkoittaa, miten voi saada)
  - o Pikalainat (mitä tarkoittaa, miten voi saada)

Lisätietoja [www.raha-asiat.fi](http://www.raha-asiat.fi).

## Tehtävä 2

### Mainokset

Pyydä oppilaita etsimään lainamainoksia lehdistä, katukuvasta ja netistä. Mainoksista kirjataan ylös seuraavat tiedot:

- Millaisia lainoja kaupataan eri välineissä?
- Mitä eroja löydät eri-ikäisille kaupattavissa lainoissa?
- Millaisen kuvan lainanotosta mainoksista saa?
- Mitä tietoja lainailmoituksissa annetaan?

Pyydä oppilaita ottamaan selvää

- mitä lain mukaan lainaa kaupattaessa pitää kuluttajalle kertoa?
- miksi on tärkeää, että lainanottaja saa riittävästi tietoa lainasta?

### Keskustelu

- Mitä oikeuksia rahan käyttöön ja luottoihin saa 15-vuotiaana?
- Mitä oikeuksia saa 18-vuotiaana?
- Miksi ihmiset ottavat lainaa?

- Miksi lainasta joutuu maksamaan korkoa?
- Mihin tarkoitukseen lainaa kaupataan?
- Mikä on vaihtoehto lainanotolle, jos ei halua ottaa lainaa?

### Tehtävä 3

#### Mobiilibongarina

Tehkää kartoitus, mitä kaikkea voi maksaa kännykällä. Seuratkaa päivän ajan

- television chatteja ja kilpailuja.
- maksullisia pelejä.
- puhelinpalveluita.
- automaatteja.

Laskekaa, paljonko teiltä olisi mennyt rahaa, jos olisitte osallistuneet niihin. Kirjatkaa muistiin myös kenelle palvelu oli suunnattu. Oliko hinnat ilmoitettu ja oliko näkyvillä maininta alaikäisten osallistumisen rajoituksista?

### Tehtävä 4a

#### Pikalainaa?

Pikalainaa otetaan usein tilanteessa, jolloin ollaan kavereiden kanssa shoppailemassa tai juhlimassa.

Taustatarina: Kaveriporukka Kaisa, Reetta, Pinja ja Aino ovat kaupungilla.

Lauantaiaamupäivä on kulunut alennusmyyntitoksissa. Tarkoituksena oli ostaa Reetalle uusi takki. Rahaa on kaikilla kulunut heräteostoksiin ja takki on vielä ostamatta. Myös nälkä alkaa vaivata. Porukka päättää mennä vielä yhteen liikkeeseen ennen lounastaukoa. Liikkeestä löytyy takki, joka miellyttää Reettaa. Jos hän ostaa takin, rahaa jää jäljelle vain muutama euro. Lounaaseen rahat eivät enää riitä. Ystävät haluaisivat jatkaa mukavan vapaapäivän viettoa kaupungilla. He näkevät ilmoituksen pikalainasta. Voisiko Reetta ottaa pikalainaa tekstiviestillä? Hän saisi 100€ lähettämällä tekstiviestin, johon liitetään oma tilinumero. Maksaa se (120€) pitäisi kahden viikon kuluttua.

Keksikää tarinalle vähintään neljä erilaista jatkoa ja tehkää niistä näytelmiä.

Taustamateriaali [www.kuluttajavirasto.fi/File/546029fc-088c-49af-a646-5cfb8567cc80/Intti+iskee+kukkaroon+.pdf](http://www.kuluttajavirasto.fi/File/546029fc-088c-49af-a646-5cfb8567cc80/Intti+iskee+kukkaroon+.pdf)

#### Keskustelu

- Minkä ikäisenä tekstarivipin tai muun pikalainan voi ottaa?
- Mitä ehtoja ja rajoituksia lainoissa voi olla ja miksi niitä asetetaan?
- Mitä asioita kannattaa ottaa huomioon ennen kuin valitsee pikalainan?
- Voiko pikalaina olla edullinen vaihtoehto?

- Mitä pikalainat tulevat ottajalleen maksamaan?
- Mitä riskejä pikalainoihin voi liittyä?
- Mitä etua pikalainasta voisi olla?

## Tehtävä 4b

### Pikalainaa?

Anna oppilaiden selvittää, mikä on pikalaina, mistä kaikkialta voi pikalainaa hakea ja miten ne eroavat luottokortista? Miten nopeasti pikalainaa saa? Millaisia ovat eri pikalainojen ehdot, korot ja muut kulut?

Pyydä oppilaita järjestämään väittely ”Pikalaina; puolesta ja vastaan”.



# RAHAPELIT

## Tehtävä 1a

### Rahapelien uusi ikäraja

Anna oppilaiden selvittää, mitä ovat rahapelit, miten ne eroavat muista peleistä ja mitä uusia sääntöjä rahapelaamiseen on tullut. Laatikaa tietoisuuteen uusista rahapelien säännöistä

### Taustamateriaali

Rahapelaamisen uusi lakisääteinen ikäraja

Eduskunta ja Suomen tasavallan presidentti hyväksyvät arpajaislain, joka antaa raamit rahapeliyhteisöjen toiminnalle. Arpajaislaissa määritellään muun muassa rahapelaamisen ikärajat ja markkinointirajat. Arpajaislaissa sanotaan rahapelaamisen ikärajoista ja markkinoinnista muun muassa seuraavaa (14a §, 14b§ ja 62 b §)

Rahapelaaminen on kielletty alle 18-vuotiailta

Rahapelipalveluja välittävät yhteisöt tai yritykset eivät saa antaa alle 18-vuotiaan pelata rahapelejä.

Rahapeliluvan saanut rahapeliyhteisö saa markkinoida rahapelejä ja rahapeliyhteisöä, jos markkinointi ei edistä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja aiheuttavaa pelaamista. Markkinointia ei saa kohdistaa alaikäisiin.

Rahapelien markkinointi on kielletty muualla kuin erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja raviradoilla, joihin pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen vahvistamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen pelihaittojen vaara. Pelaajille voidaan kuitenkin antaa tietoa edellä mainittujen pelien pelikohteista, pelimaksuista, voittojen todennäköisyydestä ja voitoista.

Arpajaislaki tarkemmin osoitteessa [www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011047)

## Tehtävä 1b

### Rahapelien uusi ikäraja

Miksi lakimuutos tarvittiin ja mihin sillä pyritään?

- Ketkä Suomessa saavat lain mukaisesti järjestää rahapelejä?
- Onko ulkomaalaisten nettikasinoiden toiminta lain mukaista? Mitä niille voisi tehdä?
- Mitä mieltä nuoret ovat ikärajasta ja markkinoinnin säätelystä?
- Onko ikäraja jo tuttu asia?
- Valvovatko kaupat, kioskit, huoltoasemat ja nettipelisivustot ikärajoja?

- Ehkäiseekö 18 vuoden ikäraja rahapelaamisen haittoja?
- Ketkä mainostavat rahapelejä ja missä?
- Onko mainonta lain hengen ja kirjaimen mukaista?
- Pitäisikö myös viihde- ja tv-pelejä säädellä lain voimalla? Kenen tehtävä se olisi?

# SÄÄSTÄMINEN VAI LAINANOTTO

## Tehtävä 1

### Keskustelu

*"Tee velka osta volga\*,  
volga loppuu ennen kuin velka"*

(\*automerkki 60-luvulta)

Keskustelkaa mitä tämä 60-luvulta peräisin olevan sanonnan takana on.

### Ainekirjoitus

Miten muuttaisit sen tähän päivään ja nykyajan ilmiöihin? Kirjoittakaa aine säästämisestä ja lainanotosta, jonka aloitatte omalla sloganilla aiheesta.

### Väittely

Järjestäkää väittely aiheesta säästäminen vai velanotto, keksikää ensin sloganit kummankin vaihtoehdon puolesta.

## MITÄ TAPAHTUU JOS LAINA JÄÄ MAKSAMATTA?

### Tehtävä 1a

Esitys / video / juliste / verkkosivut

a) Kartoittakaa millaisia ongelmatilanteita kuluttajille voi sattua laskujen maksamiseen liittyen. Haastatelkaa esimerkiksi oman kunnan tai kaupungin talous- ja velkaneuvoja, ottakaa selvää mitä he tekevät ja mikä on heidän neuvonsa nuorille. Voitte myös haastatella pankin edustajia.

b) Hankkikaa tietoa miten on hyvä toimia, jos ei pysty maksamaan laskua.

c) Tehkää kartoituksen perusteella toiminnallisia tietoiskuja, näytelmiä tai ongelmanratkaisupisteitä.

Teemoina voi olla:

- Aiheettomasta laskusta reklamoiminen
- Miten voi ennakoida maksukykyään
- Mitä merkitystä on neuvottelulla ongelmatilanteissa
- Mitä tarkoitetaan perinnällä
- Mitä kuluja maksamattomasta laskusta kertyy
- Mitä tarkoittaa ulosotto
- Mikä on maksuhäiriömerkintä ja mistä sen voi saada
- Mitä maksuhäiriömerkinnästä seuraa

### Tehtävä 1b

Esitys / video / juliste / verkkosivut

Ottakaa selvää, miten perintää ja luottoja koskevat asiat näkyvät yrittäjän arkipäivässä.

Tutustukaa oman paikkakunnan yrittäjiin ja talous- ja velkaneuvontaan ja selvittäkää:

- Mitä sopimus merkitsee?
- Miten aiheettomasta laskusta reklamoidaan?
- Miten voi ennakoida maksukykyään?
- Mitä merkitystä on neuvottelulla ongelmatilanteissa?
- Mitä tarkoitetaan perinnällä?
- Mitä kuluja maksamattomasta laskusta kertyy?
- Mitä tarkoittaa ulosotto?
- Mikä on maksuhäiriömerkintä ja mistä sen voi saada?
- Mitä maksuhäiriömerkinnästä seuraa?

# TALOUDENPITO

## Mainokset

Anna oppilaille tehtäväksi tutustua erilaisiin taloudenpidon oppaisiin, esimerkiksi

[www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/taloustietoa/](http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/taloustietoa/)

[www.raha-asiat.fi](http://www.raha-asiat.fi)

Etsikää mainoksia, joissa tarjotaan erilaisia luottoja. Verratkaa eri lähteistä saamaanne informaatiota.

Lopuksi laatikaa ”Top 10” taloudenpidosta.

## PELAAMINEN

### Keskustelu

- Mikä pelaamisessa viehättää?
- Miksi sinä pelaat?
- Pelaatko mieluummin yksin vai kavereiden kanssa?
- Mitä hyötyä pelaamisesta on / voi olla?
- Mitä tapahtuu jos pelaa liikaa?
- Keskustelkaa peliriippuvuudesta.
- Mitä sillä tarkoitetaan?
- Milloin henkilö on peliriippuvainen?
- Miten peliriippuvuuden ja tavallisen pelaamisen erottaa toisistaan?
- Voiko henkilö olla peliriippuvainen ilman, että pelataan rahasta?
- Mitä peliriippuvuudesta voi seurata?
- Voiko siitä päästä eroon?

### Päiväkirja

Pidä päiväkirjaa ajankäytöstäsi viikon ajan. Merkitse muistiin montako tuntia pelaat

- tietokonepelejä
- lautapelejä
- joukkuepelejä
- jalkapalloa, pesäpalloa, tennistä ja muita urheiluksi miellettyjä pelejä

### Tarinaharjoitus

Taustatarina:

Niko on pelannut jo alaluokilta lähtien tietokonepelejä aina kun vain pystyy. Useimmiten hän pelasi yksin, sillä kaverit väsyivät hänen tahdissaan ja halusivat tehdä välillä jotain muutakin. Vanhemmat olivat aina huolissaan, koska Niko ei ehtinyt edes kunnolla syödä ja yöunet jäivät lyhyiksi. Niko ei pystynyt hallitsemaan pelaamistaan. Hänen itsekontrollinsa ei riitä siihen.

Joutuessaan joskus olemaan mökillä ilman pleikkaa, Niko oli levoton eikä pystynyt tekemään mitään. Ammatinvalinta oli hänelle selvä. Hän haluaa ryhtyä pelien suunnittelijaksi.

Nyt Niko on jo täysi-ikäinen ja opinnot sujuvat. Rahasta on kuitenkin aina pulaa. Nikon kaveri Tuomas on hyvä pelaamaan pokeria ja kertoi, että aikoo saada lisätuloja nettipokerista.

Keksikää tarinalle vähintään neljä erilaista jatkoa ja tehkää niistä näytelmiä.

Taustamateriaalit:

Elokuvakasvatuksen oppimateriaali

[www.koulukino.fi/uploads/material/Microsoft\\_Word - benx12.6.08.pdf](http://www.koulukino.fi/uploads/material/Microsoft_Word_-_benx12.6.08.pdf)

Mannerheimin lastensuojeluliiton laaja nettiaineisto

[www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset\\_ja\\_media/internet\\_ja\\_digitaaliset\\_pelit/](http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/lapset_ja_media/internet_ja_digitaaliset_pelit/)

## TAUSTATIIETOA

### Raha on vaihdon väline

Omien raha-asioiden hoidon perusta on suunnitelmallisuus, tulojen tiedostaminen, menojen selvittäminen ja suunnittelu. Talouden suunnittelu ei lisää tuloja, mutta sen avulla voi saada rahat riittämään paremmin ja selvitä erilaisista hankinnoista halvemmalla. Laskut ja velat on aina maksettava ennemmin tai myöhemmin. Velat eivät noin vain katoa. Mitä myöhäisemmäksi maksamisen jättää, sitä kalliimmaksi se tulee.

Kuluttamiselle ja luoton otolle on aina vaihtoehtona säästäminen. Pankkitiliä voi kartuttaa esimerkiksi kuukausittain ja säästötilillä raha kasvaa korkoa. Mikäli saat esimerkiksi juhlapäivänäsi rahaa, kannattaa pyytää lahjoittajia laittamaan lahjarahat suoraan pankkitilillesi. Samoin jos käyt töissä, maksetaan palkka pankkitilillesi.

### Rahalla on hintansa

Tärkeintä on pitää mielessä, että luotto ei kartuta tulojasi, jos olet käyttänyt kaikki rahasi tai yrität selvitä pienillä tuloilla. Laskut ja velat on aina maksettava ennemmin tai myöhemmin. Velat eivät noin vain katoa. Mitä myöhäisemmäksi maksamisen jättää, sitä kalliimmaksi se tulee.

### Maksukortit ja mobiilimaksaminen

Maksukortti on yleisnimitys siru-, pankki-, luotto- ja yhdistelmäkorkeille.

Pankkikortti on pankin asiakkaalleen myöntämä yksilöity maksukortti, johon liittyy pankkitili. Korttia käytetään maksamisessa ja automaateissa. Ostoksen summa veloitetaan pankkitililtä. Pankkikortin voi saada täysi-ikäinen ihminen, joka on hoitanut raha-asiansa hyvin. Yleensä pankkikortin saa vain, jos on säännölliset kuukausitulot.

Visa Electron-kortilla voi maksaa ostoksia ja nostaa käteistä rahaa automaatilta. Ostoksen summa veloitetaan pankkitililtä. Visa Electron -kortti voidaan myöntää alaikäiselle huoltajan suostumuksella.

Täysikäisenä voi lain mukaan ostaa luotolla tai saada pankkilainaa. Luottokortti on kortti, jolla myönnettyä luottoa käytetään tavaroiden ja palveluiden maksamiseen. Sillä voi ostaa tavaraa siten, että luottokorttiyhtiö suorittaa maksun tavaroista ja kortinhaltija puolestaan maksaa luottokorttiyhtiölle myöhemmin, usein koron kera. Luottokortit voivat olla joko yleisluottokortteja tai erityisluottokortteja. Myös kaupanteon yhteydessä tarjotaan erilaisia kortti- ja tililuottoja. Niitä myöntävät luottokortti- ja rahoitusyhteisöt, jotka myös määrittelevät niiden käyttöehdot, kuten kortin kelpoisuuden, luottorajan ja luoton takaisinmaksuaikataulun.

Myös matkapuhelin on maksuväline, jolla ostetaan velaksi. Ostoksen hinta koostuu palvelun tuottajan perimästä maksusta ja operaattorin kuluista kuten esim. soittoaikaa tilattaessa. Jos ostokset maksetaan puhelinlaskun yhteydessä, ovat ne rinnastettavissa



luotolla ostamiseen. Nämä mobiiliostokset ovat yleensä kertaluontoisena pieniä, kuten matkalippuja, automaattioستoksia tai esim. pelimaksuja, mutta niistä voi muodostua kokonaisuutena suuriakin summia - velaksi.

Älä jätä henkilötietojasi tunnuksiasi, korttejasi ja kännykkäsi varkaan saataville. Jos varas saa käsiinsä tarvittavat tunnistustiedot, hän voi väärinkäyttää sähköisiä maksuvälineitäsi. Jos maksukorttisi katoaa, tee heti ilmoitus pankkien ja rahoitusyhteisöiden yhteiseen sulkunumeroon 020 333 (ulkomailla soittaessa +358 20333). Muista tarkistaa kuuluuko korttisi sulkunumeron piiriin.

### Luottoansa

Moni putoaa luottokorttiansaan. Täysikäisenä ja voit lain mukaan ostaa luotolla tai saada pankkilainaa. Kortin hankkiminen on helppoa: kaupanteon yhteydessä tarjotaan erilaisia kortti- ja tililuottoja, hakemuslomakkeita on ponnahdusikkunoissa nettisivuilla ja tekstiviestivippejä mainostetaan kaikkialla. Jotkut yritykset tarjoavat lahjoja, kuten kameroita tai puhelimia, mikäli täytät hakemuksen jollain toimipisteellä.

Luottojen kanssa kannattaa olla varuillaan. Pienet kuukausierät eivät kerro rahan todellista hintaa. Tililuotto voi tulla huomattavasti kalliimmaksi kuin pankkilaina ja tekstiviestivipeissä korot ovat käsittämättömän korkeita. Kaikkein edullisinta on säästää ostoksen hinta etukäteen. Mikäli lainattua rahaa ei maksa ajoissa takaisin, joutuu maksamaan korkoa. Jo muutamassa kuukaudessa korot saattavat kasautua huomattavaksi velkavuoreksi.

### Nämä vaikuttavat lainan hintaan

Todellinen vuosikorko saadaan laskemalla kaikki lainasta johtuvat kulut koko luottoajalta yhteen ja muuntamalla kulut vuosikorkoprosentiksi. Todellisen vuosikoron avulla voi hyvin vertailla eri lainatarjouksia. Kuluttajansuojalaki edellyttää, että luotontarjoaja kertoo luottotarjouksensa todellisen vuosikoron jo ennen luottosopimuksen tekemistä. Ota huomioon, että laina-aika ja lainan lyhentämistapa vaikuttavat myös lainan kokonaishintaan.

### Liikkeiden tililuotot

Kaupanteon yhteydessä esim. vaate- tai huonekaluliikkeessä saatetaan tarjota erilaisia kortti- ja tililuottoja. Luotto voi tuntua käytännölliseltä tavalta rahoittaa hankinta. Pienet kuukausierät eivät kerro rahan todellista hintaa. Tililuotto voi tulla huomattavasti kalliimmaksi kuin pankkilaina. Ennen velanottoa kannattaa selvittää velan todellinen hinta ja oma maksukyky.

### Luotollinen tili

Yksi tapa hankkia lainarahaa käyttöön on avata luotollinen tili. Tämä on tili, jolle määritellään luottoraja eli limiitti. Luotosta menee koron lisäksi yleensä myös muita kuluja. Oikein käytettynä luotollisen käyttötilin kustannukset voivat jäädä korttiluottoa alhaisemmiksi.

## Pankkilainat

Luotonsaannin yleisiä edellytyksiä ovat säännölliset tulot, kunnossa olevat luottotiedot, asiakassuhde pankkiin, etukäteissästäminen ja vakuudet. Toisin kuin luottokorttien tai luotollisten tilien luotoilla, pankista saatavilla lainoilla on matalat korot. Pankkilainassa lainaat pankista tietyn summan rahaa ja sitoudut samalla maksamaan korkoa summalle tietyn ajanjakson ajan, yleensä kuukausittain. Ennen kuin päätät hakea pankista lainaa, varmista, että todella tarvitset sitä ja että pystyt myös maksamaan sen takaisin.

### Mitä jos et pysty maksamaan?

Visan vinguttamisesta tai tekstiviestivipeistä seuraa aina velka. Joskus voit joutua tilanteeseen, jossa et pystykään maksamaan velkaasi tai laskuasi. Ota silloin yhteys pankkiin tai siihen yritykseen, jolle olet velkaa. Voit yrittää sopia sen kanssa uudesta aikataulusta, jossa maksat velan hitaammin. Usein sopiminen onnistuu, jos raha-pula on tilapäinen. Jos maksat laskun myöhässä tai et maksa sitä ollenkaan, joudut maksamaan viivästyskorkoa. Korko on viime vuosina ollut noin kymmenen prosenttia. Sadan euron laskusta kertyy siis vuodessa noin kymmenen euroa viivästyskorkoa.

Jos et maksa laskua eräpäivään mennessä, saat muistutuskirjeitä velkojalta. Jos et maksa laskua niidenkään jälkeen, asia voi siirtyä perintätoimistolle, joka lähettää maksamattomasta laskusta muistutuskirjeen. Myös perintätoimiston kanssa voi neuvotella uudesta maksuaikataulusta kuten velkojankin kanssa. Perintään menneestä laskusta joudut maksamaan viivästyskoron lisäksi perintäkulut. Jos osamaksulla ostetun tavaran lasku on mennyt perintään, saattaa myyjä ottaa tavaran takaisin.

### Asia siirtyy oikeuteen

Jos et maksa laskua vielä perimistöimistollekaan, asia voidaan viedä käräjäoikeuteen. Jos laskuun ei liity mitään epäselvää, käräjäoikeus antaa tuomion. Sen avulla laskun perijä saa rahat ulosoton kautta.

Ulosoton toteuttaa ulosottomies. Hän lähettää ensin maksukehotuksen. Vielä tässäkin vaiheessa voi neuvotella maksuaikataulusta. Jos et neuvottele etkä maksa velkaa ulosottomies voi alkaa ulosmitata tuloja tai omaisuutta. Se tarkoittaa, että ulosottomies voi periä suoraan työnantajalta yleensä kolmasosan nettopalkasta. Nettopalkka on se rahasumma, joka jää palkansaajalle käteen verojen vähentämisen jälkeen.

Maksamattoman velan määrä kasvaa koko ajan, sillä laskuun lisätään viivästyskorko, perintäkulut, oikeudenkäyntikulut ja ulosottomaksu. Sakot, verot ja vakuutusmaksut peritään ilman oikeuden päätöstä. Sakkojen verojen ja pakollisten vakuutusmaksujen periminen etenee nopeammin kuin muiden maksujen. Niitä voidaan ulosmitata ilman oikeuden päätöstä. Jos ei maksa sakkoa ulosottomiehellekään, tuomioistuim voi muuttaa sakon vankeusrangaistukseksi.

## Luottotiedot

Jos ei hoida laskujaan tai velkaansa voi saada merkinnän maksuhäiriöstä Suomen Asiakastieto Oy:n rekisteriin. Silloin ei yleensä voi saada uutta pankkilainaa tai luottokorttia, eikä voi ostaa tavaroita osamaksulla. Luottotiedot tarkistetaan yleensä myös haettaessa vuokra-asuntoa. Merkintä säilyy rekisterissä kaksi vuotta. Jos asia on edennyt tuomioistuimen päätökseen asti, merkintä säilyy rekisterissä neljä vuotta.

Pienen pikaluoton saa nyt kätevästi tekstiviestillä. Hetkellinen helpotus rahahuoliin voi kuitenkin tulla kalliiksi, varsinkin jos ei maksa lainaa ajoissa takaisin.

## Vinkkejä jos et pysty maksamaan

### TEE NÄIN:

- Ole itse aktiivinen.
- Ota yhteys pankkiin tai siihen yritykseen, jolle olet velkaa.
- Yritä sopia uudesta aikataulusta, jossa maksat velan hitaammin. Usein sopiminen onnistuu, jos rahapula on tilapäinen.

### MUISTA:

- Hae apua ja neuvoja ennen kuin tilanne riistäytyy käsistä.
- Jos maksat laskun myöhässä tai et maksa sitä ollenkaan, joudut maksamaan viivästyskorkoa. Korko on viime vuosina ollut noin kymmenen prosenttia. Sadan euron laskusta kertyy siis vuodessa noin kymmenen euroa viivästyskorkoa.
- Perintään menneestä laskusta joudut maksamaan viivästyskoron lisäksi perintäkulut. Jos osamaksulla ostetun tavaran lasku on mennyt perintään, saattaa myyjä ottaa tavaran takaisin.

## Hae apua

Jos tarvitset apua maksu- tai velkaongelmien hoidossa, varaa aika oman kuntasi talous- ja velkaneuvojalta. Neuvojat auttavat kokonaistilanteen kartoittamisessa, sovintoratkaisuehdotusten laatimisessa, velkajärjestelyhakemuksen ja maksuohjelman laatimisessa ja tarkistamisessa sekä kertovat tarvittaessa muista tukipalveluista. Neuvojat voivat olla myös mukana sovintoneuvotteluissa velkojien kanssa. Useammalla kunnalla voi olla yhteinen neuvontayksikkö. Neuvonta on maksutonta.

[www.kuluttajavirasto.fi](http://www.kuluttajavirasto.fi)

[www.takuu-saatio.fi](http://www.takuu-saatio.fi)

[www.tukinet.fi](http://www.tukinet.fi)

## Pelaaminen

[www.ray.fi](http://www.ray.fi)

[www.veikkaus.fi](http://www.veikkaus.fi)

[gamelab.uta.fi/wordpress/](http://gamelab.uta.fi/wordpress/)

[www.peluuri.fi/](http://www.peluuri.fi/)

[www.pelitetioto.net/](http://www.pelitetioto.net/)